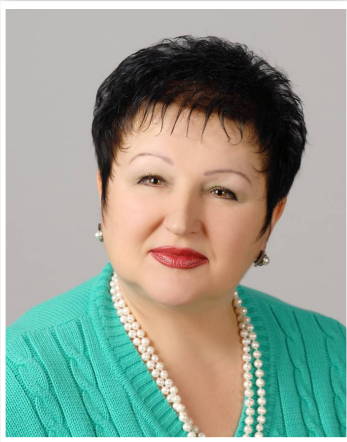

8. АНАЛІТИКА

Людмила Віталіївна Корінна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки
і педагогічної майстерності
Житомирського державного університету
імені Івана Франка,
заслужений працівник освіти України,
вчитель-методист математики,
директор Житомирського обласного
педагогічного ліцею
м. Житомир, Україна

УДК 37.091.12

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ У ЖИТОМИРСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЛІЦЕЇ

Стаття посвячена проблемі профорієнтації старшокласників в учебно-воспитательном процесі. Раскрыты особенности профильного обучения – первого важного этапа выбора профессии.

Ключевые слова: *профіль обучения, профориентация, профессиональная перспектива, профессия, специальность, ценности, мышление, одаренность, талант, интересы, склонности (наклоны), способности.*

The article deals with career guidance high school students in the educational process. The features of the profile study – the first important stage career choice.

Key words: *profile learning, career guidance, professional perspective, occupation, profession, values, thought, talent, interests, propensity, aptitude.*

Система професійної орієнтації у Житомирському обласному педагогічному ліцеї – це комплексні науково обґрунтовані форми, методи і засоби, спрямовані на забезпечення допомоги особистості в активному свідомому професійному самовизначенні та трудовому становленні. Основою професійного самовизначення особистості є самопізнання та об'єктивна самооцінка індивідуальних особливостей, порівняння власних професійно важливих якостей і можливостей з вимогами, необхідними для набуття конкретних професій та кон'юнктурою ринку праці.

Професійна орієнтація містить наступні професійні елементи: інформацію, консультацію, добір, відбір та адаптацію.

Професійна інформація забезпечує ознайомлення зі змістом і перспективами розвитку професій,

формами та умовами оволодіння ними, станом та потребами ринку праці в кадрах, вимогами професій до особистості, можливостями професій кваліфікаційного становлення.

Професійна консультація ґрунтується на науково організованій системі взаємодії практичного психолога ліцею та особистості, яка потребує допомоги у виборі, зміні професії або виду діяльності на основі вивчення її індивідуально-психологічних характеристик, професійних інтересів, нахилів, стану здоров'я, особливостей життєвої ситуації та з урахуванням потреб ринку праці.

Метою статті є дослідження проблеми профорієнтації в умовах профільного навчання та виховання особистості, яка здатна до самореалізації, професійного зростання.

Ким бути? Що робити? Від вирішення цих питань, що постійно нас супроводжують, залежить наше життя, а також духовне і фізичне здоров'я. Професійне самовизначення людини залежить, по-перше, від умов життя та виховання, а по-друге, треба пам'ятати, що важливим чинником вибору професії є дар Божий.

Вибір трудового професійного шляху має бути самостійним та свідомим, що можливо лише за умови врахування потреб ринку праці. Також під час вибору професії має зберігатись відповідність інтересів, нахилів, здібностей, здоров'я до вимог обраної професії, практичної діяльності у конкретній галузі.

Нові підходи до профорієнтаційної освіти, як актуальної педагогічної проблеми, закладено у: Концепціях професійної орієнтації старшокласників, Законі України «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)», Національній доктрині розвитку освіти, Концепції профільного навчання, Концепціях професійної орієнтації старшокласників. Ці документи забезпечують можливості рівного доступу молоді до загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, освіти упродовж усього життя, сприяють вихованню особистості, здатної до самореалізації в умовах реформування сучасного суспільства.

За таких підходів профільне навчання, відповідно до Державних стандартів освіти, має забезпечувати загальноосвітню підготовку старшокласників, їх допрофесійну готовність із формуванням стійкої орієнтації на подальше навчання. Житомирський обласний педагогічний ліцей має понад 20 років досвіду профільного навчання.

Профільне навчання є одним з пріоритетних напрямів сучасної науки. Профільна старша школа передбачає врахування потреб, нахилів, здібностей і пізнавальних інтересів старшокласників, спрямованих на реальне життєве й професійне самовизначення учнів.

Метою профільного навчання є виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства.

Ліцеїсти потребують розширення, поглиблення та систематизації знань про професії, отримані у процесі навчальної діяльності. У зв'язку з цим, основними напрямками профорієнтаційної діяльності з учнями в Житомирському обласному педагогічному ліцеї є професійні: просвіта, виховання, діагностика та консультація учнів. Зміст професійного виховання містить формування та розвиток в учнів стійких професійних інтересів до тієї чи іншої професії.

Значущість для визначення змісту профорієнтаційної діяльності має рівень професійної спрямованості ліцеїстів. Для його визначення під час вступної кампанії проводимо тестування, що надає можливість абітурієнту правильно вибрати предмет для поглибленого вивчення.

Розрізняють високий, середній та низький рівень професійної спрямованості ліцеїстів:

- *високий рівень професійної спрямованості* – загальні та професійні інтереси містять змістовний

та стійкий характер; вироблена система значущих ціннісних орієнтацій, для яких характерне розуміння важливості професії для особистості і суспільства;

- *середній рівень* – загальні та професійні інтереси мають стійкий характер, але не завжди поєднуються з інтересами до майбутньої професійної діяльності; інші інтереси обмежені; ціннісні орієнтації виражаються позитивним ставленням до виконання професійного обов'язку, добросовісного їх виконання;

- *низький рівень* – загальні та професійні інтереси чітко не виражені; відсутнє поєднання з інтересом до майбутньої професійної діяльності [2].

Основними формами та методами проведення занять профорієнтаційного характеру в ліцеї є: лекція, заняття-бесіда, екскурсія, семінари, практичні роботи. Лекційну, лекційно-семінарську, лекційно-практичну форму занять використовують в освітньому просторі ліцею всі педагоги. Для активізації сприйняття та залучення ліцеїстів до обговорення питань використовується розгорнута бесіда. Семінарські заняття та диспути, присвячені розв'язанню основних питань професійного самовизначення молоді, більш популярні серед ліцеїстів III-х курсів.

Позакласна діяльність з професійної орієнтації ліцеїстів здійснюється у наступних напрямках:

- прищеплення любові до праці, формування позитивної професійної установки;
- формування та розвиток стійких професійних інтересів та нахилів;
- вибір спеціальності, професії та шляхів її засвоєння.

Вигідним у нашому інформаційному суспільстві є можливість набувати за короткі терміни нові знання та використовувати їх на практиці. На заняттях приділяється увага практичному застосуванню отриманих теоретичних знань. Зокрема, на навчальних заняттях з математики та фізики – це розв'язування задач, що формують культуру мислення, розвивають інтелектуальні здібності. Технологічно це впроваджено у навантаженні, що відведено на практичні заняття. Це стосується предметів профільного циклу: математики, фізики, інформатики, економіки, хімії, біології.

На навчальних заняттях з гуманітарного циклу запроваджуються такі форми роботи як: дискусії, робота у групах, захист проектів, що активізують засвоєння матеріалу та викликають бажання творчого пошуку. Систематично проводяться консультації за тижневим розкладом навчальних занять та перед підсумковою атестацією за окремими модулями програми. Важливою метою в організації навчально-виховного процесу є створення відповідального ставлення до навчального, формування навичок самоосвіти та інтелектуальної діяльності. Ліцеїстам пропонується виконувати науково-дослідну роботу під керівництвом педагогів під час підготовки до олімпіад, турнірів, засідань МАН.

Високий рівень викладання інформатики, математики, фізики у ліцеї надає змогу значній частині

випускників обирати майбутню професію у сфері інформаційних технологій: програмування, Web-дизайн, адміністрування мереж, Інтернет-технології, економіки, системної аналітики тощо. Для профорієнтації також важливо, що за допомогою комп'ютера можна працювати з моделями реальних об'єктів, пов'язаних з діяльністю різних систем. Наприклад, створення електронної презентації майбутньої професії – це також потужний ресурс до усвідомленого вибору майбутнього професійного фаху.

У ліцеї кожен учень обов'язково вивчає іноземну мову: англійську, німецьку та польську. Працюють гуртки поглибленого вивчення мов та підготовки учнів до складання зовнішнього незалежного тестування (ЗНО).

Велике зацікавлення учнів викликають навчальні заняття з економіки, наповнені практичними роботами зі створення бізнес-планів організації та розвитку бізнесу, розрахунку ризику інвестицій у проекти, основ маркетингового дослідження ринку товарів та послуг.

Кожного року ліцеїсти є серед переможців олімпіад та конкурсів економічного спрямування. Лише за три останні роки 21 ліцеїст став переможцем III-го (обласного) та IV-го (Всеукраїнського) етапів предметних олімпіад.

Основними завданнями профорієнтації в ліцеї є:

- ознайомлення учнів і вихованців з професіями та правилами вибору професії, рекомендованими МОН України;
- виховання в молоді спрямованості на самопізнання і власну активність як основу професійного самовизначення;
- формування вміння співвідносити власні здібності з вимогами, необхідними для набуття конкретної професії, скласти реальний план оволодіння професією;
- забезпечення розвитку професійно важливих якостей особистості [5].

Психолого-педагогічна функція педагогічного колективу полягає у виявленні та формуванні інтересів, нахилів, здібностей особистості, наданні допомоги у пошуку покликання, засвоєнні системи знань, що дають змогу обрати та здійснювати професійну діяльність, визначенні шляхів і способів ефективного управління професійним самовизначенням.

Планування профорієнтаційної діяльності кураторів

1. Провести цикл бесід з учнями про вибір професії.
2. Знайомити ліцеїстів з галузями народного господарства й окремих професій.
3. Вивчати і систематично фіксувати результати вивчення інтересів, нахилів і здібностей учнів класу. Отримані дані оприлюднити в характеристиках ліцеїстів з рекомендацією вибору сфери чи діяльності професії.
4. Залучати учнів до участі в роботі гуртків, факультативів, олімпіад тощо. відповідно до їх інтересів та нахилів.

5. Обговорити з учителями-предметниками, бібліотекарем, психологом, соціальним педагогом та лікарем ліцею спрямованість інтересів, нахилів, стан здоров'я кожного учня, орієнтуючись на майбутній вибір професії. Забезпечити ліцеїстам (у разі потреби) лікарську консультацію перед остаточним вибором професії.

6. В індивідуальних бесідах з батьками й учнями обговорити можливу сферу майбутньої діяльності ліцеїста.

7. Організувати участь ліцеїстів у заходах профорієнтаційного характеру (читацьких конференціях, диспутах, вечорах, переглядах кінофільмів про професії, випуски стінних газет, радіопередачах).

Планування профорієнтаційної діяльності вчителями-предметниками

1. Виділити у програмному матеріалі теми, у змісті яких доцільно розмістити профінформаційний матеріал.

2. Визначити форми подачі профінформаційного матеріалу, більш відповідного змісту тієї чи іншої теми. Продумати підбір відповідного наочного приладдя, кіно-та відеоматеріалу.

3. У процесі проведення навчальних занять вивчати інтереси та схильності учнів, фіксувати результати, обговорювати їх із учнями та кураторами.

4. Систематично проводити індивідуальну діяльність з ліцеїстами з метою формування у них інтересів та схильностей до досліджуваного предмету і майбутньої професії.

5. Поглиблювати знання в галузі психології особистості учня і методів її вивчення.

Планування профорієнтаційної діяльності бібліотеки

1. Підбір і комплектування літератури за профорієнтаційною спрямованістю.

2. Пропагування літератури, що допомагає учням у виборі професії (цикл тематичних виставок літератури).

3. Вивчення читацьких і професійних інтересів учнів.

4. Надання допомоги кураторам і учителям-предметникам у підборі літератури профорієнтаційного характеру, спільна діяльність з вивчення і формування професійних інтересів у ліцеїстів.

Планування профорієнтаційної діяльності лікаря

Оскільки головною метою медичного аспекту профорієнтації є допомога ліцеїстам в урахуванні стану власного здоров'я при виборі професії, план у профорієнтаційної діяльності шкільного лікаря містить заходи, спрямовані на виконання цієї мети.

Можна виділити наступні напрями діяльності шкільного лікаря:

- просвітницька – з медичних питань вибору професії;
- поглиблений огляд ліцеїстів, виявлення учнів, які потребують лікарської профконсультації (відхилення у здоров'ї, що може перешкоджати оволодінню тією чи іншою професією).

Батьки можуть надати допомогу куратору в організації та проведенні профорієнтаційних заходів. Готуючи їх до участі у профорієнтаційному заході, представник ліцею повинен керуватися основними психолого-педагогічними засадами, що містяться в основі профорієнтаційної діяльності з молоддю, і враховувати специфіку конкретного заходу (наприклад, традиційними у ліцеї стали родинні свята).

«Запалю свічу...» – під таким гаслом пройшло свято на III-му економічному курсі. Цей проект дозволяє розкрити таланти і вподобання ліцеїстів та членів їхніх родин, сприяє становленню атмосфери гармонії та порозуміння у сім'ях ліцеїстів, надає можливість ліцеїстам та їхнім батькам дізнатися багато нового про кожного. Проект допомагає розв'язати питання творчого самовираження ліцеїстів, розвинути їх емоційно почуттєву сферу, збагачує духовний світ, виховує здатність до творчої самореалізації, спрямовує до вибору майбутньої професії.

Необхідно виділити ще одну важливу особливість профорієнтаційної діяльності ліцею – це бесіда спеціаліста з ліцеїстами, у процесі якої пояснюється, чому подобається ця професія, як вдається домогтися високої продуктивності праці, чому не всі працівники можуть успішно виконувати завдання.

Повнота і об'єктивність такої інформації сприяє формуванню в учнів правильного уявлення про ту чи іншу професію, її привабливість, можливі труднощі, творчі моменти діяльності, шляхи подолання труднощів тощо. Ліцеїсти переконуються, що від інтересів, здібностей, фізичних можливостей людини залежать її успіхи у професійній діяльності.

У період допрофесійної підготовки ліцеїстів у процесі співпраці з педагогами розв'язується проблема життєвого та професійного самовизначення.

У ліцеї здійснюється взаємодія з провідними навчальними закладами України, адже ліцей є членом НВК «Полісся» при Житомирському державному університеті імені І. Я. Франка.

Науково-педагогічні працівники ВНЗ викладають у ліцеї спецкурси, проводять науково-просвітницьку діяльність. Професори та доценти керують науково-дослідницькими роботами учнів, які беруть участь у конкурсах-захистах Малої академії наук «Інтелектуал». На базі Житомирського обласного педагогічного ліцею проводяться Всеукраїнські олімпіади та турніри з різних предметів.

За 22 роки більше 2900 ліцеїстів стали студентами ВНЗ. Щороку ліцеїсти беруть участь у Всеукраїнських предметних олімпіадах III-го і IV-го етапів. 600 ліцеїстів стали призерами олімпіад різних рівнів і переможцями Малої академії наук.

За результатами 2013 р. випускники ліцею навчаються у 47 ВНЗ України, Польщі, Ізраїлю, Великої Британії та Латвії. До випускників ліцею проявляють інтерес представники ВНЗ Житомирської області та країни. У табл. 1 наведена інформація про ВНЗ, які випускники ліцею обрали за 2013 рік.

На рис. 1–6 показано дані щодо профорієнтації випускників ліцею в обранні ВНЗ і напрямки спеціальностей.

Необхідно зазначити, що випускники хіміко-біологічного профілю, обирають ВНЗ, пов'язані з медициною, фармакологією, природокористуванням, харчовою промисловістю та педагогічними спеціальностями – 60 % (рис. 1).

Випускники економічного та фізико-математичного класів обирають політехнічні ВНЗ, торгівельно-економічні, університети банківської справи, а також педагогічні спеціальності – 72 % (див. рис. 2–3).

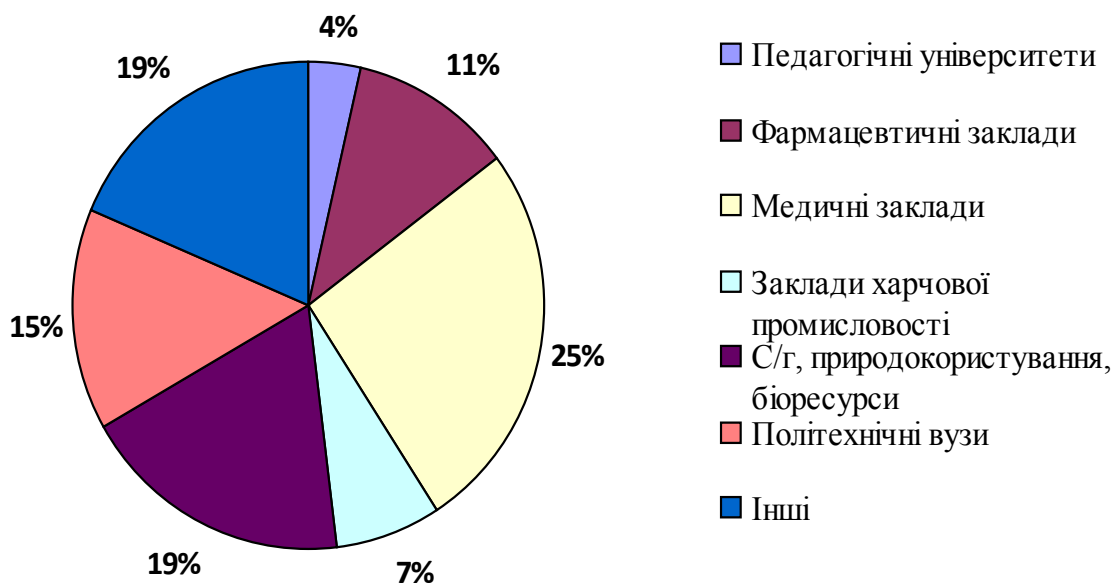

Рис. 1. Профорієнтація випускників хіміко-біологічного класу в розрізі обраних ВНЗ

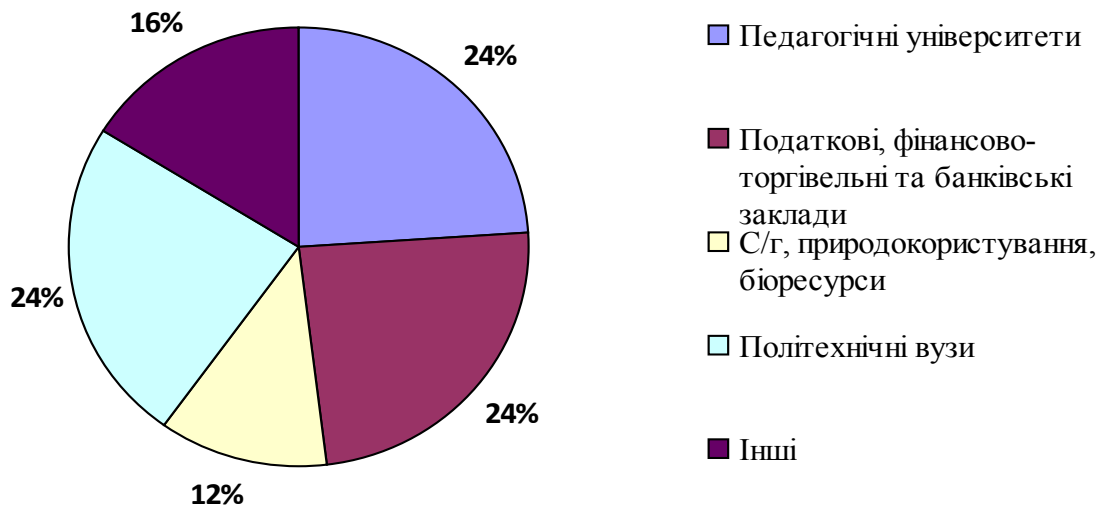

Рис. 2. Профорієнтація випускників економічного класу в розрізі обраних ВНЗ

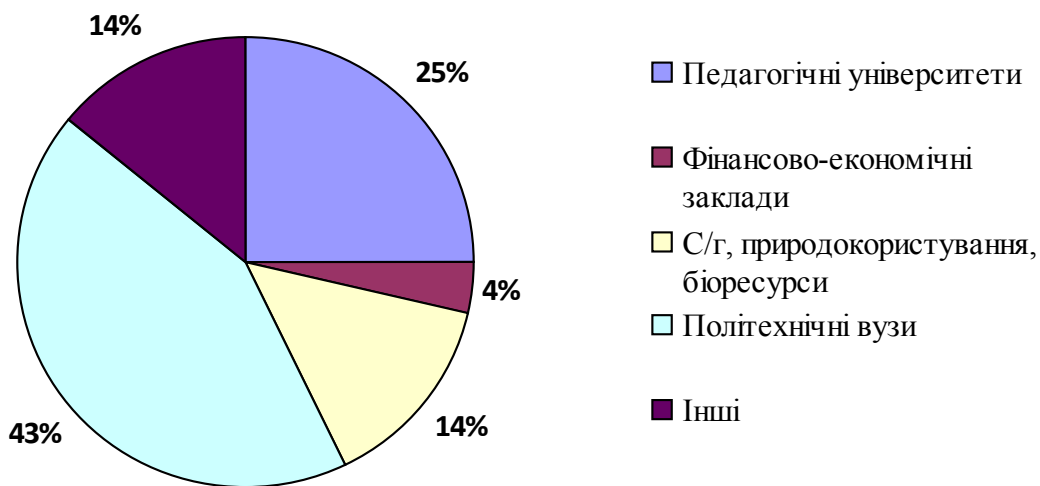

Рис. 3. Профорієнтація випускників фізико-математичного класу в розрізі обраних ВНЗ

Випускники української філології (38%), лінгвістичного (56%) та історичного (53%) обрали педагогічні університети (див. рис. 4–6).

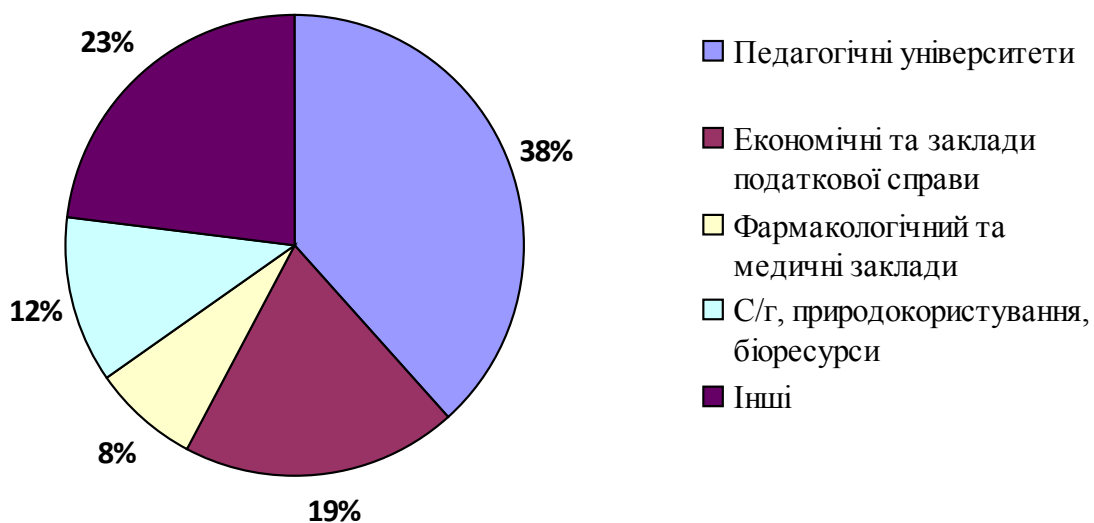

Рис. 4. Профорієнтація випускників філологічного класу в розрізі обраних ВНЗ

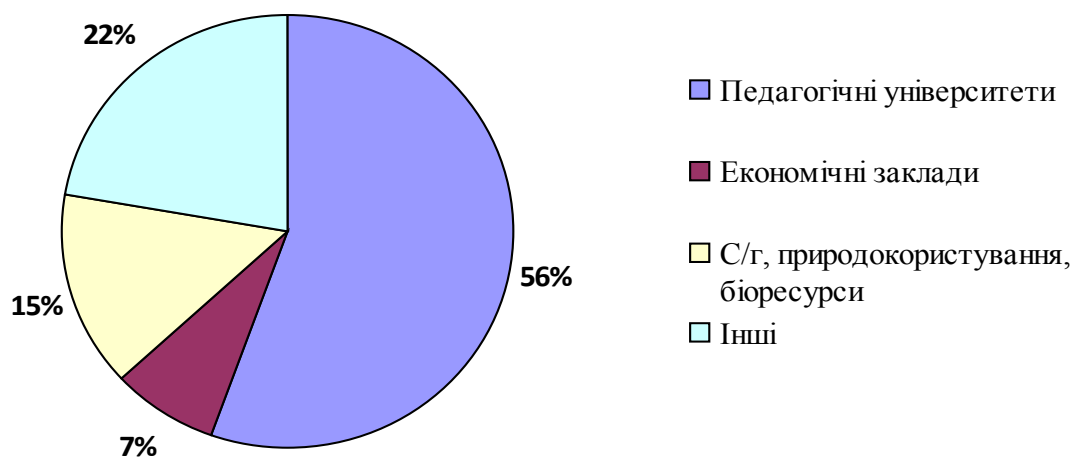

Рис. 5. Профориєнтація випускників лінгвістичного класу в розрізі обраних ВНЗ

Необхідно зазначити, що випускники історичного класу, окрім педагогічних спеціальностей, обирають юридичні професії (10 %), що дає сумарний результат у 63 %.

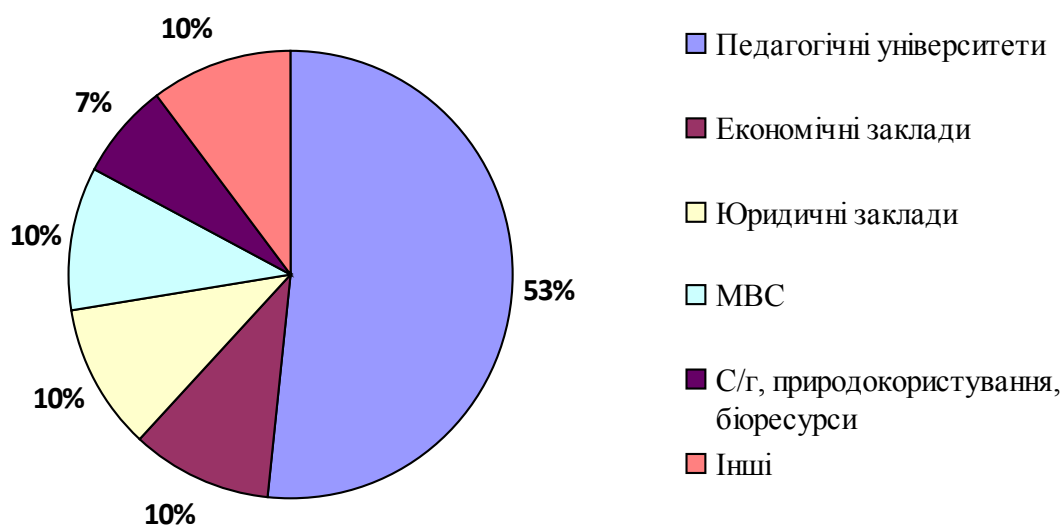

Рис. 6. Профориєнтація випускників історичного класу в розрізі обраних ВНЗ

Як бачимо з табл. 2, за останні п'ять років популярність не втратив Житомирський державний університет імені І. Франка, який і на сьогоднішній день займає перше місце серед обраних випускниками ліцею ВНЗ. Пік зацікавленості стосовно цього університету в абітурієнтів спостерігався у 2010–2013 роках. Серед профілів ВНЗ, наведених у табл. 2, частіше обирають випускники класів української філології, а рідше – економічного, історичного та інших профілів.

На другому місці – Житомирський національний агроекологічний університет, до якого пріоритетно вступають випускники хіміко-біологічного, фізико-математичного та економічного профілів.

Київський політехнічний університет обирають випускники фізико-математичного та економічного профілів.

Ліцеїсти 11-х класів 6 лютого 2014 р. пройшли тест Дж. Холланда на визначення професійної спрямованості особистості. За його результатами найбільша кількість учнів отримала соціальний тип (61 %), на другому місці – артистичний (16 %), на третьому – систематичний тип (9 %), підприємницький тип отримали 7 % респондентів та 5 % – реалістичний тип, і лише 2 % ліцеїстів отримали дослідницький тип.

Отже, 61 % учнів Житомирського обласного педагогічного ліцею отримали соціальний тип, що передбачає вчительську професію. Це є позитивним підтвердженням реальної дії профориєнтації в ліцеї.

Готовність учня до профільного навчання насамперед має базуватися на орієнтації на ринку праці та вимогах до особистості. Існує безліч класифікацій професій. Класифікація професій (за Є. Клімовим)

Таблиця 1

Топ обраних ВНЗ випускниками ліцею 2012–2013 навчального року

Профіль	Кількість випускників	ВНЗ										
		Житомирський державний університет імені І. Франка	Житомирський національний агроєкологічний університет	Національний технічний університет України	Київський державний національний університет ім. Т. Г. Шевченка	Київський політехнічний університет	Національний університет «Острозька академія»	Київський національний педагогічний університет ім. Драгоманова	Київський університет природокористування та біоресурсів	Київський національний авіаційний університет	Житомирський державний політехнічний університет	Інші
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Хіміко-біологічний	30	1	3	-	-	4	-	-	1	3	-	18
Історичний	29	13	2	-	-	-	1	2	-	-	-	11
Фізико-математичний	28	5	5	10	1	-	1	1	-	2	1	2
Української філології	26	6	1	-	1	-	3	2	2	1	1	9
Лінгвістичний	27	11	3	-	2	-	1	1	-	-	-	9
Академічний	27	1	2	-	2	2	-	-	3	-	3	14
Разом	167	37	15	10	6	6	6	6	6	6	5	64

У табл. 2 наведено 3 ВНЗ, що стали найбільш популярні за 2008–2013 навчальні роки.

Таблиця 2

Топ трьох ВНЗ за 2008–2013 навчальні роки

№	ВНЗ	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
1	2	3	4	5	6	7
1	Житомирський державний університет імені І. Франка	38	41	54	24	37
2	Житомирський національний агроєкологічний університет	14	18	12	11	15
3	Київський політехнічний університет	15	12	10	12	6

визначає п'ять типів: «людина – природа», «людина – техніка», «людина – людина», «людина – знакова система», «людина – художній образ».

Розглядаючи ці типи професій вони поділяються за наступними типами:

1. «Людина – природа»: *природничо-науковий, хіміко-біологічний, медичний, екологічний, сільськогосподарський, географічний тощо.*

2. «Людина – техніка»: *технічний, технологічний, транспортний, комп'ютерно-інформаційний, виробничий, дизайнерський тощо.*

3. «Людина – людина»: *гуманітарний, філологічний, економічний, спортивний, історичний, правознавчий, педагогічний тощо.*

4. «Людина – знакова система»: *природничо-науковий, фізико-математичний, інформаційний, лінгвістичний тощо.*

5. «Людина – художній образ»: *естетичний, образотворчий, музичний, хореографічний, театральний, дизайнерський тощо*[3].

Таким чином, враховуючи пізнавальні інтереси учнів до відповідної професії, можна зорієнтувати їх на доцільний профіль навчання, і, навпаки, знаючи здібності та нахили учнів до певних предметів навчально-виховного циклу, можна запропонувати відповідний профіль, а у подальшому – саму професію.

Профільна підготовка відрізняється від загальноосвітньої більш конкретними професійно орієнтованими характеристиками мотивів, мети, засобів та результатів навчальної, продуктивної, творчої діяльності, що виступають стосовно учня у вигляді певних вимог. Учні повинні перейти від більш загального, загальноосвітнього до конкретного профілю діяльності, що передбачає певну спеціалізацію, конкретизацію

навчальної діяльності навколо визначеної групи професій. При цьому відбувається зміщення спрямованості у майбутнє, активізація процесів прогнозування, програмування діяльності ліцеїста.

Діяльність учня у процесі опанування профілем навчання має розпочинатися з актуалізації відповідних потреб і мотивів, бути забезпеченою, необхідною, вихідною інформацією й розгортанням пізнавального процесу, на основі чого він ставить нову мету і складає програму профільної навчально-продуктивно-творчої діяльності, перебіг якої має призводити до суспільного та особистісного значущого результату. Вимоги з боку профільного навчання висувуються не лише до учня, а й до учителів-предметників. Особливої уваги потребує профорієнтація учнів у процесі вивчення основ наук в умовах профільного навчання. Суспільно-гуманітарне, природничо-математичне, фізичне й естетичне виховання – мають нерівнозначні профорієнтаційні можливості.

Профільні дисципліни дають учителям-предметникам можливість не лише викладати відповідний матеріал, але й ознайомити ліцеїстів з професіями, в яких цей предмет відіграє важливу роль. Саме тому в ліцеї у процесі викладання предмету педагога показують учням ті сторони знань і навичок, що мають практичну значущість для сучасної виробничо-трудової діяльності, формують правильне розуміння суспільного характеру цих знань і навичок, викликають інтерес. Необхідно зацікавити ліцеїстів перспективою практичного застосування отриманих ними знань. Усвідомлення практичної значущості шкільного предмету, його місця у професійній діяльності формує інтерес до предмету, а разом з ним і до професій, науково-теоретичну основу яких він складає.

У складнішому становищі опиняються вчителі, які викладають непрофільні дисципліни. Знайти зв'язок між навчальною дисципліною і майбутньою професією ліцеїстів, які не будуть її використовувати у подальшій професійній діяльності, досить важко. З іншого боку, необхідно пам'ятати, що при ретельній діагностиці учнів можуть виникати випадки хибного вибору. Це означає, що учню необхідно переорієнтуватися у майбутньому, але без знань деяких дисциплін зробити це важко.

Основною метою педагога у профорієнтаційній діяльності збудь-якого профілю є:

- ознайомити учнів з різними професіями;
- вивчати їхні нахили, здібності професійні інтереси, формувати у них суспільно-значущі мотиви вибору професії;
- консультувати учнів з питань, пов'язаних з продовженням навчання та подальшого працевлаштування [4].

Педагог повинен продумати, з якою професією доречно ознайомити учнів у межах програмної теми, врахувати спільні основи профорієнтації під час вивчення навчальних предметів. Для проведення профорієнтаційної діяльності у межах предмету, який він викладає, педагог повинен мати теоретичну та практичну

підготовку. *Теоретична підготовка* містить: знання мети, задачі профорієнтації, методи реалізації в умовах відповідного предмета, психолого-педагогічні основи проблеми. *Практична підготовка* містить: знання методики профорієнтаційної діяльності в умовах викладання відповідного предмету, уміння та навички проведення заходів (бесіди, зустрічі, екскурсії).

Навчальне заняття є основною формою навчально-виховного процесу і від того, як ставиться педагог до застосування профорієнтаційного матеріалу, буде залежати ефективність діяльності ліцею під час підготовки учнів до правильного вибору професії. У процесі підготовки до навчальних занять педагог повинен на всіх етапах передбачати розв'язання профорієнтаційних задач.

Щороку відправляючи у доросле життя вихованців, ліцей як соціальний інститут відповідає перед батьками, суспільством та державою за якість їхньої підготовки, показує рівень ефективності педагогічної діяльності. Продуктивність цієї діяльності може бути оцінена лише через деякий час, коли молоддю зроблено певні життєві кроки, позначено статус – рольову позицію вчорашніх учнів.

Необхідно зазначити, що випускники Житомирського обласного педагогічного ліцею в переважній більшості реалізували себе в житті, що вдалося їм завдяки кропіткій працездатності, таланту, волі, наполегливості педагогічного колективу. Саме в ліцеї вони навчалися, сперечалися, конфліктували, дружили, любили і, непомітно для себе, дорослішали і мужніли.

Випускники ліцею працюють керівниками навчальних закладів, психологами, соціальними педагогами, учителями, лікарями, юристами, економістами, державними службовцями. Багато з них були переможцями олімпіад, брали участь у роботі різних гуртків.

Ми вважаємо, що одне з важливих соціальних завдань сучасного навчального закладу – це профорієнтаційна діяльність та підготовка учнів, надання їм допомоги у професійному самовизначенні. В обраній професії ліцеїстів приваблюють не лише великий зарібок, а й престижність, творчий характер, можливість розв'язання соціально-побутових проблем тощо. Разом з тим, значна частина успіху залежить не тільки від навчального закладу, а й від вектора соціальних змін, змісту перетворення макро- і мікросередовища учнів, а також соціальної відповідальності держави та суспільства за долі підростаючого покоління.

Вибір професії для кожної молодої людини – це вибір власного місця у житті, подальшого шляху та діяльності. Без перебільшення можна сказати, що для випускників – це завжди проблема номер один. Профільне навчання надає можливість учням ознайомитись з майбутньою професією за рахунок предметів, до яких в них є здібності та, які їм подобаються.

Таким чином, профорієнтаційна діяльність повинна слугувати одній меті – активізувати ліцеїста, сформувані у нього прагнення до самостійного вибору професії з урахуванням отриманих знань, власних здібностей та перспектив їхнього розвитку.

Використані літературні джерела

1. *Богуш А. М.* Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання. Виховання і культура / А. М. Богуш. – 2001. – №1. – С. 5–8.

2. *Боришевський М. Й.* Духовні цінності в становленні особистості – громадянина / М. Й. Боришевський // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 144–150.

3. *Булах І. С.* Психологічні основи особистісного зростання підлітків: Автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / І. С. Булах. – К., 2004. – 42 с.

4. *Вайнола Р. Х.* Особливості професійної підготовки майбутнього педагога в контексті особистісного підходу / Р. Х. Вайнола // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – Вип. 4. – С. 55–61. – (Серія 11: «Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: Зб. наукових праць»).

5. *Вишневський В.* Профорієнтаційна робота класного керівника / В. Вишневський, І. Кравченко, Н. Чабан. – Херсон: МАУП, 2008. – 212 с.

6. *Вітюк В. В.* Розвиток професійно-особистісних якостей вчителів предметників у системі післядипломної освіти: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. В. Вітюк // Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2000. – 19 с.

7. *Вовк Л. С.* Акмеологічні ідеї в історії освітньої діяльності / За заг. ред. Л. Вовк, О. Падалка // Педагогічна освіта України: Національні традиції та європейські інновації: Матеріали науково-практичної конференції. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – С. 5–15.

8. *Вострікова В. В.* Психолого-педагогічна характеристика випускника багатопрофільного ліцею / В. В. Вострікова // Актуальні проблеми державного управління педагогіки та психології: Збірн. наук. праць. – Херсон. – №1. – 2008. – С. 201–204.

